

ENKEL Teknik 7 - 9 ~ del 2

INNEHÅLL

TEKNISKA SYSTEM 1

Ett tekniskt system består av olika komponenter 1

Delsystem 1

Systemtänkande och modeller 2

Vad är typiskt för ett tekniskt system? 2

Tekniska system har olika mål 3

Tekniska system har inflöden och utflöden 3

Processer i ett tekniskt system 5

Återkoppling hos ett tekniskt system 6

Avgränsning av ett tekniskt system 6

Infrastruktur 7

Infrasystem 7

Avbrott i infrastrukturen 7

INFORMATION- OCH KOMMUNIKATIONSTEKNIK 9

Hur man fick kontakt med varandra 9

Eld och rök 9

Lertavlor från Mesopotamien 9

Papyrus, pergament och papper 9

Runstenar 10

Skrivmaskiner 10

Kommunikation med elektricitet 11

Telegrafan 11

Telefonen 11

Från fonograf till CD-skiva 12

Radiovågor 13

Radio 13

TV 13

Kommunikation med datorn 16

Data skickas som ettor och nollor 16

Processorn gör alla beräkningar 16

Datorns delar 17

Program 17

Internet 18

World Wide Web 18

Bredband 19

Nätverk 19

Bluetooth 19

Mobiltelefoni 21

Basstationer och celler 21

GPS 21

IP-telefoni 21

Internet of Things - IoT 22

Smarta hem 22

Sociala medier 23

Teknikutvecklingen gör det möjligt 23

Risker med sociala medier 23

Influencers, bloggare och Youtubers 23

Datasäkerhet 24

Trojaner, virus och nätfiske 24

Brandvägg 24

Kryptering 24

De första datorerna 25

TEKNIK FÖR TRANSPORTER OCH

TRANSPORTSYSTEM 27

Tåg och järnvägar 27

Cykeln 28

Bilen 29

Transporter på vatten 31

Transporter i luften 32

Tekniska system för transporter 33

Kollektivtrafik 33

Busstrafiken som ett tekniskt system 33

Järnvägarna som ett tekniskt system 34

TEKNISKA PROCESSER 38

Olika slags industrier 38

Automatiska processer 38

Olika tekniska processer 39

Tillverkningsmetoder 39

Från råvara till färdig produkt 40

Pappersbruket 40

Stålverket 41

Industrins utveckling 42

Industrialiseringen 42

Löpande bandet 42

Industrialismens baksida 42

STYRTEKNIK OCH REGLERTEKNIK 45

Styrning och reglering när du cyklar 45

Styrteknik 46

Mekanisk styrning 46

Styrning med pneumatik 46

Styrning med hydraulik 47

Styrning med elektricitet 47

Programstyrning 47

Reglerteknik 49

Sensorer ger återkoppling 49

I en ugn finns en termostad 49

Skymningsrelä 50

Termistor - fotoresistor 50

PROGRAMMERING OCH ELEKTRONIK 53

Världens första programmerare 53

Att programmera 54

Binära tal 54

Enheterna bit och byte 54

Binära talsystemet 54

Programspråk 55

Byggstenarna i ett programspråk 56

Sekvens 56

Variabel 56

Villkor 56

Loop 57

Funktion 57

Felsökning - buggar 57

Elektronik 59

Passiva och aktiva komponenter 59

Halvledare 59

Resistorn 60

Kondensatorn 60

Dioden 60

Lysdioden 61

Transistorn 61

Kretskort 62

Integrerade kretsar 62

Potentiometer 63

TEKNIKVAL FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING 65

Återvinning och återanvändning 65

Källsortering och återvinningsstationer 66

Återvinningscentral 66

Energiteknik 67

Icke förnybara energikällor 69

Fossila bränslen 69

Kärnkraft 69

Kärnkraftens risker 70

Fusion 70

Förnybara energikällor 71

Vattenkraft 71

Vindkraft 71

Solenergi 72

Värmekraftverk 72

Vågkraft 73

Tidvattenkraft 73

Jordvärme, bergvärme och geotermisk energi 73

KOMMENTARER TILL KONSTRUKTIONER 77

FACIT